

מרים אחות משה

עיינו בשמות פרק ב, פסוקים א-י :

א וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-לֵוִי. ב וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּרְא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתְּצַפְנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. ג וְלֹא-יָכְלָה עוֹד הַצִּפְיָנוּ וַתִּקַּח-לּוֹ תִּבְתָּ גַּמָּא וַתַּחְמְרָה בַּחֲמֹר וּבִזְפַת וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שֵׁפֶת הַיָּאָר. ד וַתִּתְּצַב אַחֲתוֹ מִרְחָק לְדַעַה מֶה-יַעֲשֶׂה לוֹ. ה וַתֵּרֶד בֵּת-פְּרַעֲה לְרַחֵץ עַל-הַיָּאָר וְנִעְרַתְיָהּ הִלְכָת עַל-יַד הַיָּאָר וַתִּרְא אֶת-הַתִּבָּה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת-אַמְתָּהּ וַתִּקְחָהּ. ו וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד וְהִנֵּה-נֶעַר בִּבְהָה וַתַּחְמַל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיֶּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה. ז וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ אֶל-בֵּת-פְּרַעֲה הַאֵלֶּךְ וַקְרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקַת מִן הָעִבְרִית וַתִּיַּנֵּק לָךְ אֶת-הַיֶּלֶד. ח וַתֹּאמֶר-לָהּ בֵּת-פְּרַעֲה לְכִי וַתֵּלֶךְ הַעֲלֵמָה וַתִּקְרָא אֶת-אִם הַיֶּלֶד. ט וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת-פְּרַעֲה הִילִיכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינִקְהוּ לִי וְאָנִי אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתִּנְיָקְהוּ. י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֶהוּ לְבֵת-פְּרַעֲה וַיְהִי-לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן-הַיָּמִים מְשִׁיתָהוּ.

- מה תפקידה של מרים בסיפור זה?
 - אלו תכונות של מרים בולטות בסיפור?
 - לימדו את המדרש הבא המובא בגמרא. מה מלמד אותנו המדרש על אישיותה של מרים? מה היתה תרומתה לגאולת מצרים?
- זוילך איש מבית לוי – להיכן הלך? אמר רב יהודה בר זבינא: שהלך בעצת בתו. תנא: עמרם גדול הדור היה, כיון שגזר פרעה הרשע 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', אמר: 'לשוא אנו עמלין?' עמד וגירש את אשתו, עמדו כולן וגירשו את נשותיהן. אמרה לו בתו: אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות! פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ולעולם הבא! פרעה הרשע, ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת... עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.

[תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יב עמוד א]

מרים המיילדת

עיינו בשמות א, טו-כב:

טו ויאמר מלך מצרים למיילדת העברית אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה. טז ויאמר בילדכן את-העבריות וראיתן על-האבנים אם-בן הוא והמתן אתו ואם-בת הוא וחיה. יז ותיראן המיילדת את-האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינ את-הילדים. יח ויקרא מלך-מצרים למיילדת ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינ את-הילדים. יט ותאמרן המיילדת אל-פרעה כי לא בנשים המצרית העברית כי-חיות הנה בטורם תבוא אלהן המיילדת וילדו. כ ויישב אלהים למיילדת וירב העם ויעצמו מאד. כא ויהי כי-יראו המיילדת את-האלהים ויעש להם פתים. כב ויצו פרעה לכל-עמו לאמר כל-הבן הילוד היארה תשליכהו וכל-הבת תחיון.

לימדו את המדרש הבא:

”ויאמר מלך מצרים למיילדות העבריות” וגו’ ... [המיילדות היו] אשה ובתה... שפרה – זו יוכבד, ולמה נקרא שמה שפרה? שמשפרת את הולד; ד”א: שפרה – שפרו ורבו ישראל בימיה. פועה – זו מרים, ולמה נקרא שמה פועה? שהיתה פועה (ומוציאה את הולד); ד”א: פועה – שהיתה פועה ברוח הקודש, ואומרת: עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל.

[תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יא עמוד ב]

- מדוע לדעתכן דרשו חז”ל כי מרים היתה אחת המיילדות?
- מהן התכונות שהיו דרושות לדעתכן על מנת להיות מיילדת בתקופת שיעבוד מצרים?

מרים בשירת הים

עיינו בשמות טו, כ-כא:

כ ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את-התוף בידה ותצאן כל-הנשים אחריה בתפים ובמחלת. כא ותען להם מרים שירו לה' כי-גאה גאה סוס ורכבו רמה בים .

• מה תפקידה של מרים פה? אלו תכונות ניתן ללמוד מתיאור זה?
מדוע מרים והנשים "צריכות" לשיר שיר נוסף לאחר "שירת הים" שנאמרה על ידי כל העם? (עיינו בתחילת שירת הים, פרק טו, פסוק א, והשוו בין המילים של שתי השירות: א אז ישיר-משקה ובני ישראל את-השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי-גאה גאה סוס ורכבו רמה בים).

• מדוע לדעתכן קוראת התורה למרים "מרים הנביאה"?

• "ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות"

מאיפה היו לנשים תופים? הם "הרגע" יצאו ממצרים! מה מלמדים דבריו של רש"י (להלן) על הנשים ועל מרים?

מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם ניסים והוציאו תופים ממצרים.

[רש"י לשמות טו, כ]